

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Náborové stěty p i vzniku Ústavy R

Studentská v decká a odborná innost

Kategorie: magisterské

2014

VII. ro ník

Autor: Šárka Šemíková

Konzultant: doc. Dr. Ing. Ján Gronský, Csc.

V decký seminá : Vývoj eskoslovenského ústavního a
politického systému

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 15.4.2014

.....
Šárka Šemíková

Podkování

Ráda bych touto cestou podkovoala panu doc. Dr. Ing. Jánu Gronskému, Csc. za vstřícnost a pomoc při získávání informací a podkladových materiálů pro vznik této práce.

ANOTACE

Cílem této práce je analýza různých názorových proudů při tvorbě Ústavy České republiky v druhé polovině roku 1992. Ideové neshody se projevíly v rozdílných koncepcích oficiálního vládního návrhu Ústavy ČR a konkurenčních opozičních návrhů. V rámci práce jsem se zaměřila na rozbor jednotlivých návrhů z hlediska právní úpravy nejdůležitějších ústavních otázek, o jejichž řešení nepanovala shoda mezi tehdejší vládní koalicí a opozicí. Spory se týkaly zejména začlenění a významu Listiny základních práv a svobod, existence druhé komory, územního uspořádání a celostátního referenda.

ANNOTATION

The aim of this paper is to analyze the various ideological currents in the formation of the Constitution of the Czech Republic in the second half of 1992. Ideological disagreements are reflected in the differing conceptions of the official government draft of the Constitution and the competing opposition proposals. In this thesis, I focused on the analysis of individual proposals in terms of legislation, the most important constitutional questions including a lack of agreement between the government coalition and the opposition. Main disputes were in particular: The integration and the importance of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, the existence of a second chamber, the territorial organization and the national referendum.

OBSAH

ÚVOD

- 1. Politicko-historický kontext*
- 2. Listina základních práv a svobod*
- 3. Spor o Senát*
- 4. Referendum*
- 5. Územní uspořádání*

ZÁVĚR

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

NR – česká národní rada

SSD – československá sociální demokracie

FS – Federální shromáždění české a Slovenské Federativní republiky

HSM-SMS – Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko

KDU- SL – Česká a demokratická unie – československá strana lidová

LB – Levý blok

S-HZDS – lidová strana – Hnutie za demokratické Slovensko

LSU – Liberální sociální unie

LZPS – Listina základních práv a svobod

ODA – Občanská demokratická unie

ODS-KDS – Občanská demokratická strana – Českodemokratická strana

ÚVOD

Ústava České republiky, předpis nejvyšší právní síly, má za sebou úctyhodných více jak dvacet let své existence. Za tu dobu, zejména však při významnějších jubileích – 10, 15 a 20 let, byla podrobena nesčetně krát analýzám a diskusím jak z akademického tak politického úhlu pohledu. O jejích silných stránkách i nedostacích toho již bylo napsáno vskutku mnoho, proto se tímto budu v mé práci v novat spíše okrajov . Cílem této práce je proto spíše porovnat Ústavu ČR v její konečné schválené podobě s neoficiálními i oficiálními konkurenčními návrhy, zanalyzovat sporné body a ideové neshody, které panovaly ohledně řešení konkrétních ústavních otázek a vypíchnout tak problémy, které by bývaly mohly být při jiné politické konstelaci řešeny odlišným způsobem. V úvodu zmíním stručně politicko-historický kontext vzniku Ústavy, který je nepochybně východiskem pro ústřední téma práce a svým způsobem ho také vysvětluje, dále se již budu v novat konkrétním předmetem sváru, jež byly důsledkem různých názorových proudů .

1. POLITICKO-HISTORICKÝ KONTEXT

V listopadu 1989, kdy došlo ke zrušení vedoucí role KSČ, začalo hledání nového ústavního rámce pro demokratické zřízení tehdy ještě federativního státu. Snažení se promítlo do několika návrhů federálních ústav a zřízení komisí v rámci národních rad pro tvorbu republikových ústav. Ještě v „revolučním“ roce 89 předložil s návrhem federální ústavy Obanské fórum¹, který byl ovšem vydán jen formou brožury a předložen tak ve ejnosti. Ústavními orgány nikdy projednán nebyl. V létě roku 1990 vznikají po dlouhých letech demokraticky zvolené zákonodárné orgány s omezeným dvouletým mandátem, jejichž hlavním cílem mělo být vyšetřít transformaci země směrem k demokratickému zřízení, a to včetně ústavního uspořádání. Už na jaře 1990 se v rámci národních rad formují komise pro tvorbu české, respektive slovenské ústavy. Při tehdy platném ústavním řádu bylo ale nutné, aby republiky přijaly své ústavy spolu s federální ústavou. To se však zrealizovalo novelou ústavního zákona o československé federaci, tzv. velkým kompetenčním zákonem č. 556/1990 Sb., který umožňoval, aby republiky své ústavy přijaly i zcela samostatně.

Slováci na přípravě své ústavy kontinuálně pracovali, přičemž mezi lety 1990-1992 pracovalo několik přípravných komisí, z jejichž práce vzniklo několikero návrhů. S ohledem na kontinuitu slovenských prací tak pak nebylo překvapivé, že již pár dní po tzv. „jednání pod platanem“, kdy se předsedové vlád Klaus a Mečiar definitivně shodli na zániku federace, došlo k přijetí Ústavy Slovenskej republiky.

První česká komise pro přípravu Ústavy ČR zřízená předsednictvem NR v roce 1990 se již takovými výsledky chlubit nemohla a během července 1991 dochází k ukončení její práce. Další ústavní právníci a politická reprezentace se do roku 1992 věnovali spíše tvorbě federální ústavy. Například prezident Václav Havel v březnu roku 1991 předložil ve ejnosti návrh Ústavy české a Slovenské federativní republiky, nicméně tento návrh nebyl prezentován jako oficiální zákonodárná iniciativa prezidenta, tudíž nedošlo k jeho projednání, natož pak k přijetí. Dalším pokusem o novou federální ústavu byl pracovní návrh předložený v srpnu 1991². Návrh vzešel z expertní komise pro přípravu federální ústavy, která byla společně ještě s poslaneckou komisí ustavena v září 1990. Ani tento návrh nebyl přijat,

¹ Blíže viz: Ján GRONSKÝ. *Komentované dokumenty k ústavním djinám československa IV 1989-1992*, Vydání první, Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007, s. 45-76. ISBN 978-80-246-1389-5

² Blíže viz: Ján GRONSKÝ. *Komentované dokumenty k ústavním djinám československa IV 1989-1992*, Vydání první, Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007, s. 312-375. ISBN 978-80-246-1389-5

nicméně nezanedbatelným úspěchem komisí (expertní a poslanecké) pro přípravu federální ústavy zůstává vypracování Listiny základních práv a svobod.

Ústavní zákon NR 1/1993 Sb., Ústava ČR nevznikal v jednoduchých podmínkách, dá se říct, že se formoval v turbulentní době léta a podzimu 1992, ovšem toto pí vznikú ústav není neobvyklé. Ústava se připravovala narychlo, pí bližší dva měsíce, hlavním problémem bylo totiž vyřešení zániku federace, který byl v létě 1992 jasný víceméně od července, kdy Slovenská národní rada vyhlásila Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky³. Nicméně již červnové volby do Federálního shromáždění SFR⁴ a národních rad napovídaly, jakým směrem se osudy federativní republiky do budoucna budou ubírat. S-HZDS, která zůstávala na Slovensku požadovala mezinárodní subjektivitu, což bylo neslučitelné se společným státem, naproti tomu ODS byla spíše pro udržení federace, ovšem za podmínky, že bude fungující, jinak se také píklánla k rozdělení. Přestože píprava Ústavy samotné probíhala v rekordním tempě, tehdejší politická reprezentace totiž byla přesvědčená, že pí vstup do mezinárodních vztahů je nutná vlastní ústava, diskuse o vlastní republikové ústavě probíhaly již od roku 1990. Rozdíl byl v tom, že mezi lety 1990-1991 se pracovalo na ústavě České republiky jako na základním dokumentu jednoho ze dvou subjektů federace, ale v roce 1992 bylo potřeba s ohledem na plánovaný zánik federace pípravit ústavu samostatného svrchovaného státu.

Na Ústavě ČR se začalo pracovat po volbách relativně rychle, hned po zahájení činnosti nové vlády. Usnesením vlády České republiky ze dne 10. července 1992 484⁵ došlo k zřízení vládní komise pro pípravu Ústavy ČR⁶, jejímiž členy byli (jména bez titulů): *Václav Klaus /ODS/* – předseda, *Jan Kalvoda /ODA/* – místopředseda, *Cyril Svoboda* – tajemník, dále *Filip Šedivý /ODS/*, *Jiří Vlach /ODS/*, *Vojtěch Cepl /ODA/*, *Daniel Kroupa /ODA/*, *Václav Benda /KDS/*, *Václav Peřich /KDS/*, *Jan Litomiský /KDS/*, *Miloslav Výborný /KDU- SL/*, *Václav Novotný*, *Miroslav Sylla*, *Pavel Zámecký a Dušan Hendrych* – členové. S ohledem na složení komise stojí za zmínku, že je složená z ade poslanců za NR i

³ Ze dne 17. července 1992, blíže viz: Ján GRONSKÝ. *Komentované dokumenty k ústavním d jinám eskoslovenska IV 1989-1992*, Vydání první, Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007, s. 467. ISBN 978-80-246-1389-5

⁴ Česká a Slovenská federativní republika – oficiální název federace od 23. dubna 1992 do 31.12.1992

⁵ Vláda České republiky, usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 1992 484 o zřízení Komise vlády České republiky pro pípravu Ústavy České republiky [online]. [cit. 2014] dostupné na : <<http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/A28B975F5D902D51C12571B6006DCA33>>

⁶ Komise vlády České republiky pro pípravu Ústavy České republiky

Federálního shromáždění SFR, přestože je tzv. vládní komisí. Tento záměr potvrzuje, že bylo třeba hledat širší politickou shodu proto, aby mohl být vládní návrh ústavy přijat. Poslanci uvnitř vládní komise totiž mohli zajišťovat lepší průchod informací směrem k NR a podpořit tak snadnější přijetí vládního návrhu.

Na tomto místě stojí za povšimnutí způsob složení vládní komise pro přípravu Ústavy R. Je příznačné, že její členové byly pouze zástupci vládních stran a experti ideologicky spřízněni s ODS a ODA. Externě jako členové komise se na textu Ústavy podíleli ještě *Jindřicha Syllová* a *František Zoulik*. Je nutné podotknout, že žádný z komisních expertů kromě *Vojtěcha Cepla* nebyl specialistou na ústavní právo. K přípravě vládního návrhu ani k diskusím o něm tak nebyli přizváni ústavní odborníci z odborné komise FS, jež sepsala návrh nové Ústavy SFR a Listinu základních práv a svobod, ani členové předchozí ústavní komise NR, která se v letech 1990-1992 zabývala vytvořením návrhu Ústavy R jako subjektu federace. Na vzniku nejvyššího zákona země se tedy nepodíleli takové kapacity z oboru ústavního práva jako *Jiří Boguszak*, *Zdeněk Jiřínský*, *Vladimír Mikule*, *František Šamalík*, *Pavel Rychetský*, přestože velmi dobře znali stav dosavadních ústavních příprav a byli seznámeni s ústavními problémy doby. Výše uvedení odborníci nicméně sepsali opoziční návrh ústavy později předložený poslanci ze SSD, jak bude dále uvedeno. Na druhou stranu vládní návrh prošel alespoň skrze závěrečnou oponenturu tří ústavních právníků: *Pavla Peška*, *Vladimíra Klokočky* a *Pavla Holländera*.

Dále byla vytvořena ještě paralelní komise pro přípravu ústavy, a to přímo předsednictvem NR⁷, kterou tvořili nejen poslanci ze vládních stran. Jejími členy byli: *Marek Benda /KDS/*, *Jiří Bílý /HSD-SMS/*, *Pavel Hirsch /LSU/*, *Antonín Hrazdíra /LB/*, *Ivana Janáková /KDU-SL/*, *Hana Marvanová /ODS/*, *Ivan Mašek /ODA/*, *Jaroslav Ortman /LB/*, *Jiří Payne /ODS/*, *Anna Röschová /ODS/*, *Vít Zsuzana Sochor /SSD/*, *Milan Uhde* a *Jan Vík /SPR-RS /*. Bylo ale dohodnuto, že základem pro jednání bude vládní návrh ústavy. Komise předsednictva NR tedy nebyla konkurenční komisí vzhledem k vládní komisi, byť zpracovávala také svůj vlastní návrh ústavy, v prvé řadě plnila spíše poradní funkci a vládní komisi dodávala základní teze, z nichž pak vládní komise mohla tvořit paragrafované znění. Na rozdíl od činnosti komise vládní je právní práce na základních tezích a stanoviskách komise předsednictva NR poměrně dobře zdokumentována ve zprávách o činnosti

⁷ Komise předsednictva české národní rady pro přípravu Ústavy české republiky

p edsednictva NR⁸. Zajímavé je, že ještě v červenci 1992, kdy se komise sešla poprvé, tak v bodě 1 svého prvního usnesení konstatovala: „Komise se v současné době soustředí na přípravu Ústavy českého státu s plnou mezinárodní právní subjektivitou. Tím však komise nechce předjímat řešení státoprávního uspořádání SFR. Komise konstatuje, že varianta Ústavy české republiky v rámci federace je zpracována a dále na této variantě pracovat by bylo účelné až po vyřešení státoprávního uspořádání SFR.“⁹ Z výše uvedeného plyne, že až do definitivního rozhodnutí o budoucnosti federace v srpnových dnech roku 1992 česká strana považovala neustále variantu federace za reálnou.

Dne 4. listopadu 1992 přijala vláda návrh nové Ústavy české republiky¹⁰ a ihned jej předložila české národní radě. Text byl následně projednáván v rámci ústavně-právního výboru české národní rady. Na zasedání výboru v Lánech v prosincových dnech 7. – 12., vládní návrh doznal nejvíce změn¹¹. Aby vládnoucí koalice svůj návrh prosadila musela se shodnout s opozicí na řešení sporných otázek. Po několika dnech jednání byly do předloženého vládního návrhu zařazeny kompromisy a připomínky nejen opozičních poslanců. Samozřejmě, že zde nelze pominout vliv Václava Havla na konečnou verzi Ústavy ČR, který byl soukromou osobou od 20. července 1992, kdy se vzdal funkce prezidenta české a Slovenské republiky, tak prosadil skrze ústavně-právní výbor několik svých připomínek k vládnímu návrhu zákona.

Je mylné si tedy představit, že existoval pouze vládní návrh Ústavy připravený vládními stranami ODS-KDS, KDU-ČSL a ODA¹², který by byl přijímán jednohlasně i opozicí¹³. Samozřejmě že vládní návrh měl největší šanci na úspěšné přijetí v české národní

⁸ NR, VII. volební období, sněmovní tisk č. 16, usnesení z komise pedsednictva NR pro přípravu Ústavy české republiky [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0016_02.htm>, sněmovní tisk č. 40, usnesení z komise pedsednictva NR pro přípravu Ústavy české republiky [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0044_00.htm> a sněmovní tisk č. 66, usnesení z komise pedsednictva NR pro přípravu Ústavy české republiky [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0060_02.htm>

⁹ Viz sněmovní tisk č. 16

¹⁰ NR, VII. volební období, sněmovní tisk č. 152, vládní návrh Ústavy české republiky [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0152_01-04.htm>

¹¹ NR, VII. volební období, usnesení z 27. schůze ústavně-právního výboru české národní rady [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/vybory/upv/zapis/zu027.htm>>

¹² Koalice Občanské demokratické strany a Křesťanskodemokratické strany, Křesťanská a demokratická unie – eskoslovenská strana lidová, Občanská demokratická aliance

¹³ Po volbách se v červnu roku 1992 dostaly do české národní rady dále tyto strany, které tvořily opozici: Koalice Levý blok (Komunistická strana Čech a Moravy, Demokratická levice SFR), eskoslovenská sociální demokracie, Koalice Liberální sociální unie (Strana zelených, eskoslovenská strana socialistická, Zemědělská strana), Sdružení pro republiku – Republikánská strana eskoslovenska, Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko

rad , p esto vzniklo ješt n kolik dalších konkuren ní návrh . Z parlamentních stran to byly návrhy z dílny eskoslovenské sociální demokracie, Levého bloku¹⁴ a Liberáln sociální unie¹⁵. Pro úplnost ješt dodám, že existovaly i návrhy i spíše teze ústavy vypracované Obanským hnutím i Korunou eskou. Žádný z konkuren ních návrh nebyl projednán, nebo organiza ní výbor NR nedovolil, aby bylo upušt no od projednávání zásad návrh podle zákona o jednacím ádu NR. Návrhy byly totiž p edloženy již v lánkovaném zn ní. Jediným oficiáln p edloženým návrhem ústavy tak z stal návrh vládní. Nicmén na rozdílech mezi neoficiálními návrhy a vládním návrhem, respektive schválenou verzí Ústavy, m žeme podrobn zdokumentovat práv ony t ecí plochy, rozdílné úhly pohledu na konkrétní ústavní otázky, což bude dále podrobn ji rozvinuto v hlavní ásti této práce.

Sporných bod bylo n kolik, nicmén ty i z nich byly tak zásadní, že je bylo t eba ešit kompromisn , pokud m l mít vládní návrh Ústavy šanci na úsp šné schválení. V zásad jde o otázky týkající se osudu Listiny základních práv a svobod, dále potom problematika územního len ní, referenda i spor o Senát.

¹⁴ Levý blok byl koalici tvo enou Komunistickou stranou ech a Moravy a Demokratickou levicí SFR

¹⁵ Liberáln sociální unie byla koalice tvo ená Stranou zelených, eskoslovenskou stranou socialistickou a Zem d lskou stranou

2. LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD

Jedním ze zásadních sporných bodů bylo zařazení Listiny základních práv a svobod. Listina byla jedním z výsledků práce komisí pro přípravu federální ústavy, její provedení nastalo až teprve v roce 1991. Sama LZPS byla uvozena ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky. Tento ústavní zákon vybavil Listinu nadústavní právní silou, neboť zakotvoval, že všechny ostatní ústavní zákony, jejich výklad i používání s ní musí být v souladu. Po zániku federace došlo znovu k vyhlášení LZPS, a to jako usnesení předsednictva NR č. 2/1993 Sb., který ji začlenil do tzv. „ústavního pořádku“. Článek 112 odstavec 3 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky navíc přešel do nového právního řádu uvozovací zákon už jen ve formě obyčejného zákona, čímž Listinu provedl nadústavní síly zbavil.

Vládní koalice si Listinu jako součást ústavy vůbec nepočítala, dle známého výroku V. Klause by šlo jen o zbytečné „zaplevelení“ textu ústavy. Vládní návrh tedy odpočítal základní práva a svobody do ústavy nezahrnoval, nicméně alespoň dva články základních ustanovení obecně zmíněvaly zakotvení základních práv a svobod, důležitost jejich ochrany a způsob jejich omezení. Tyto články v podstatě kopírují některá ustanovení Listiny, ale jak zmíněná dříve zpráva k vládnímu návrhu, považovalo se za důležité, aby tato svou povahou zásadní ustanovení byla včleněna rovněž do ústavy. Přímý odkaz ovšem na podrobnou úpravu základních práv ve vládním návrhu nebyl. Proto mimojině Václav Havel navrhoval ve svých poznámkách¹⁶ k vládnímu návrhu doplnit ustanovení: „*Základní práva a svobody podrobně stanoví Listina základních práv a svobod, která je ústavním zákonem České republiky*“, aby bylo jasné, kde jsou tato práva definována a o jakých právech jde. V konečné verzi schváleného ústavního zákona je nakonec na základě doporučení ústavněprávního výboru následující ustanovení: „*Součástí ústavního pořádku je Listina základních práv a svobod*“. Za zmínku také stojí, že dříve zpráva¹⁷ k vládnímu návrhu počítá s tím, že transformační zákon přeje Listinu ve formě ústavního zákona č. 23/1991, tudíž že bude nadále tento ústavní zákon platit na území České republiky i po zániku federace. S ohledem na již výše zmíněná ustanovení článku 112 Ústavy se tak ale nestalo.

¹⁶ JUDr. Brigita CHRASTILOVÁ, Mgr. Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, Vydání první, Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003, s. 392, ISBN80-8639-63-4

¹⁷ [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cni/tisky/t0152_03-04.htm>

Opozitní návrhy v tšinou katalog základních práv a svobod zpracovávaly jako součást ústavy. Základním konceptem demokratických ústav je především zakotvení jednotlivých složek státní moci a jejich vzájemné vyvažování spolu s vytýčením mantinel této státní moci, což se dále je formou pozitivizace přirozených práv člověka. Tato práva stát uznává za základní a poskytuje jim ochranu skrze moc soudní. V tomto ohledu se jevílo nezakotvení základních práv a svobod ve vládním návrhu jako nemoderní a zpátečnické.

Návrh ústavy České republiky, který podalo 16 poslanců SSD¹⁸ 19. listopadu 1992 považoval Listinu základních práv a svobod za součást ústavy. Hlava druhá socialistického návrhu se jmenovala doslova „LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD“ a čítala dva články, z nichž ten první, článek číslo 7, zněl: „součástí této ústavy je Listina základních práv a svobod, uvozená ústavním zákonem Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky č. 23 z roku 1991 Sbírky zákonů, ve znění uvedeném v příloze.“ V tomto případě byl tedy využit odkaz pro zakotvení základních práv a svobod. Formálně byla tedy Listina publikována jako příloha ústavy, aniž byla včleněna přímo do samotného textu ústavy. Druhý článek návrhu ústavy se bohužel jen jako jediný z návrhů stal orgánem, jež odpovídá pojetí ombudsmana. Článek hovoří o ochránci základních práv a svobod, na kterého je možné se obracet v případě, že jsou porušována má základní práva a svobody, přičemž ochránce provádí v těchto věcech šetření a podává státním orgánům návrhy.

Ústavní návrh Liberální sociální unie¹⁹ ze dne 3. prosince 1992 vlezl uje úpravu základních práv a svobod přímo do textu ústavy. Vložil jí celou druhou hlavu, články 14 – 58, umístěním tak přechází hlavy vložící se jednotlivým složkám státní moci, je tedy hned za základními ustanoveními. Úprava přejímá text Listiny základních práv a svobod, s tím že ji navíc rozšiřuje a zjasňuje. V poznámce k návrhu je v rámci přechodných a závěrečných ustanovení naznačeno také řešení v případě, že se Listina nakonec nezahrne přímo do ústavy. Naznačené řešení je velmi podobné úpravě, kterou v tomto případě navrhoval Václav Havel, pro dokreslení cituji: „Základní práva a svobody podrobně stanoví Listina základních práv a svobod, která je ústavním zákonem České republiky. Meze

¹⁸ Blíže viz Ján GRONSKÝ. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa IV 1989-1992*, Vydání první, Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007, s. 524-553. ISBN 978-80-246-1389-5

¹⁹ Sněmovní tisk č. 205, návrh Ústavy České republiky podaný poslanci Alfredem Frommerem (LSU-SS), Hanou Orgoníkovou (LSU-SS), Pavlem Hiršem (NLK-SS) a Jiřím Vyvadilem (NLK-SS) [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0205_01-05.htm>

základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem a nesmí být uplatňovány v rozporu s výkonem práv a svobod jiných občanů. Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.“ Návrh z pera Koruny České republiky zahrnuje lidskoprávní úpravu v samotném textu ústavy, nicméně je oproti návrhu LSU spíše redukcí práv vyjmenovaných v Listině základních práv a svobod. Základní odchylka této úpravy oproti úpravě v LZPS je vypuštění trestu smrti za činy vyjmenované v trestním zákoně, s čímž žádný jiný návrh ústavy a ani Listina nepočítá.²⁰

Ústava ČR je svým nezahrnutím katalogu lidských práv a svobod jako její součástí zcela jistě ochuzena, poněvadž demokratické ústavy vyspělých států toto berou jako samozřejmost a podstatnou součást textu základního zákona země, poněvadž jde o vymezení vztahu mezi občanem a státem. Ostatní Listina z roku 1920, která byla hlavním inspirativním zdrojem vládního návrhu, tuto problematiku upravuje.

²⁰ Martin KOZÁK, Bakalářská práce Srovnání návrhů Ústavy ČR z roku 1992, s. 22-23, [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://theses.cz/id/bprjld/00119269-643738457.pdf>>

3. SPOR O SENÁT

Možná nejobsáhlejší diskuse se vedly o existenci a ale hlavně o roli druhé komory zákonodárského sboru. Je nutno podotknout, že pro jednokomorový systém byla spíše menšina a už politické i odborné obce. Mezi onu menšinu se zpočátku přidali i Václav Havel. Z opozičních stran se pro tuto alternativu vyslovovaly strany SSD²¹ a Levý blok, přičemž SSD navrhovala zřízení jednokomorového Národního shromáždění a Levý blok nazýval svou jednu komoru českou národní radou. Variantu pouze jednokomorového zákonodárského sboru odvodovali možným zdržením legislativního procesu, nákladností druhé komory a rovněž neuspokojivou bilancí druhé komory z dob První republiky. Nicméně ona menšina musela velice brzy přijmout, že o druhé komoře již bylo dávno rozhodnuto. Vznikla zde totiž situace, kdy vládní koalice chtěla Senát a až následně se začala uvažovat o jeho roli v ústavním systému, což je poněkud nekoncepční řešení. Existovaly v zásadě tři možnosti jakou roli Senátu přisoudit. Mohl být tzv. „radou moudrých, kontrolující parlament“, čemuž se blížil návrh Koruny české, která navrhovala, aby Horní sněmovna byla jmenována z poloviny hlavou státu a z poloviny Dolní sněmovnou ze zasloužilých osobností pro stát. Funkce pak měla být věčná a doživotní, jejíž plnění bylo bez nároku na odměnu. Další variantou bylo pojmout Senát jako jakousi regionální radu. Snahy o roli Senátu jako zástupce regionálních zájmů se promítly i do podávaných pozměňovacích návrhů. Například poslankyně Hana Orgoníková (LSU) navrhovala prosazení článku znějícího: *"V senátu jsou rovnoprávně zastoupeny vyšší územní správní celky."*²² Poslední možností bylo, aby se druhá komora podílela o práci s komorou první, tzn. aby se vnovala buď jenom ve veřejném nebo jenom soukromém právu. Vítěznou variantou bylo, stejně jako v Ústavní listině, pojetí Senátu jako pojistky a stabilizátora ústavního systému.

Již usnesení č. 1 komise předsednictva NR pro přípravu Ústavy ze dne 16.7.1992²³ doporučuje vládní komisi, aby byl parlament složen ze dvou komor odlišného postavení s různou délkou volebního období, čímž by se mělo docílit různého politického složení obou komor. Ve stejném duchu byla rovněž sepsána doprovodná zpráva k vládnímu návrhu,

²¹ Zkratka SSD znamená československá sociální demokracie, takto se strana jmenovala mezi lety 1990-1993

²² NR, VII. volební období, po ad 10. schůzce, projednávání, pozměňovací návrh poslankyně Ing. Hany Orgoníkové [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/stenprot/010schuz/s010004.htm>

²³ NR, VII. volební období, sněmovní tisk č. 16, usnesení č. 1 z komise předsednictva NR pro přípravu Ústavy České republiky [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0016_02.htm

vycházela tedy z doporučení poslanecké komise. Co však vládní návrh nezmiňuje, to je odlišný volební systém do obou komor. Ustanovení týkající se voleb do obou komor Parlamentu zněla ve vládním návrhu následovně: „*Volby do obou komor se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, tajným hlasováním*“. Podle Václava Havla se bez ustanovení o odlišném způsobu voleb ztrácel základní rozdíl mezi komorami, proto navrhoval, aby se do článku 18 vládního návrhu přidalo následující ustanovení: „*Volba Senátu je založena na jiném volebním systému než volba Poslanecké sněmovny*“²⁴. Ustanovení zakotvující odlišný systém pro volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu se nakonec podařilo prosadit formou pozměňovacího návrhu poslance Hirše (LSU).²⁵ Správně zastával názor, že pokud mají mít obě komory odlišnou funkci v rámci zákonodárné moci, tak musely být zvoleny v jiném volebním období a jiným způsobem. Jeho zásluhou nyní znějí ustanovení týkající se voleb takto: „*Volby do Poslanecké sněmovny se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení*“. V případě Senátu je zakotven v tříletém volebním systému. Havlovi patří ale mimo jiné zásluha také na tom, že se komory píší s velkým písmenem, což je uvedeno ve vládním návrhu také chybně. Dále také navrhoval, aby se zákonodárny sbor nazýval Parlament České republiky²⁶ namísto pouze Parlament. Ústava nakonec zůstala u původně zamýšleného názvu, nicméně Havel v termínu se ujal a je používán neoficiálně a v nichž některých jiných právních předpisech.

A nyní konkrétně k jednotlivým odlišnostem v opozičních návrzích Ústavy. Jak jsem již v úvodu této pasáže zmínila, tak návrh SSD zakotvoval jednokomorový zákonodárny sbor, který se nazýval Národní shromáždění. Úprava zákonodárné moci byla umístěna do hlavy textu již za úpravu týkající se Listiny základních práv a svobod. Ustanovení týkající se Národní shromáždění, a to konkrétně volebního období, postupu poslanců, volebního systému, aktivního a pasivního volebního práva, jsou identická s nynější ústavní úpravou Poslanecké sněmovny. Zajímavostí určitě je, že tento návrh se zásadně odlišuje od vládního návrhu v úpravě zákonodárné iniciativy. Dle článku 29 a 30 návrhy zákonů podává vláda nebo alespoň deset poslanců. Národní shromáždění ale rovněž musí projednat návrh zákona,

²⁴ JUDr. Brigita CHRASTILOVÁ, Mgr. Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na českou a českou právní vědu*, Vydání první, Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003, s. 396, ISBN80-8639-63-4

²⁵ NR, VII. volební období, po ad 10. schůzce, projednávání, pozměňovací návrh poslance Dr. Ing. Pavla Hirše, Csc. [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://www.psp.cz/eknih/1992cni/stenprot/010schuz/s010001.htm>>

²⁶ JUDr. Brigita CHRASTILOVÁ, Mgr. Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na českou a českou právní vědu*, Vydání první, Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003, s. 395, ISBN80-8639-63-4

pokud to tak požaduje petice podaná nejmén 300 tisíci ob any oprávn nými volit do Národního shromážd ní. To znamená, že tento návrh umož oval lidovou zákonodárnou iniciativu, jednu z forem p ímé demokracie. Že eskoslovenská sociální demokracie tento trend prvku p ímé demokracie v zastupitelském systému myslela opravdu vážn , potvrzuje také samostatnou hlavou, která je v nována referendu, se kterým se po ítalo jako s trvalým ústavním institutem.

Návrh LSU byl podobn jako vládní návrh pro dvoukomorový zákonodárný sbor, p í emž byl nazván Národním shromážd ní a skládal se z Poslanecké sn movny a Senátu. V novala se mu hlava t etí, p edcházena úpravou lidských práv a svobod. Celkové pojetí zákonodárného sboru je v zásad až na název totožné s kone nou verzí Ústavy s tou výjimkou, že nezakotvuje konkrétní volební systém pro volby do Senátu. Návrh pouze stanoví, že se senáto i volí odlišným zp sobem než poslanci, kte í jsou voleni dle zásad pom rného zastoupení. Návrh Koruny eské sv uje zákonodárnou moc Sn mu tvo enému Horní a Dolní sn movnou. Dolní sn movna má 120 len volených ob any na 4 roky, Horní sn movna má 60 jmenovaných z poloviny hlavou státu a z poloviny Dolní sn movnou na doživotí. Funkce lena Horní sn movny m la být neplacená a pokládala se za estnou, její lenové m li zákonodárnou iniciativu stejn jako lenové Dolní sn movny. Návrhy zákon mohli dále podávat panovník a vláda. Vláda byla netradi n odpov dna ob ma komorám a každá z nich musela dát souhlas k p íjetí veškerých zákon .

4. REFERENDUM

Referendum aneb další trn v oku tehdejší vládní koalice, hlavně ODS a ODA. Tento dle ležitý prostředek pro řízení demokracie, který ve své pravidelně doplňuje i systém založený na zastupitelské demokracii, ve vládním návrhu zcela chybí. Nic ani slovo o lidovém hlasování zde nenajdete. Vládní návrh předešlou možnost konání referenda vylučuje, poněvadž v článku 2 návrhu říká: „*Veškerá státní moc vychází z lidu, který ji vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní*“, to znamená, že pokud bychom chtěli umožnit občanům v určitých otázkách výkon státní moci přímo prostřednictvím referenda, tak by bylo třeba novelizovat mimo jiné tento článek 2, který ale dle návrhu patří mezi podstatné náležitosti demokratického právního státu, které by nikdy neměly být změněny. Z důvodu, aby byla zakotvena možnost referendum někdy v budoucnu konat bez nutné novelizace článku 2, bylo nakonec ústavně-právním výborem doporučeno vložit do vládního návrhu ustanovení „*Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává moc přímo*.“²⁷ Na vložení tohoto ustanovení měl určit podíl také Václav Havel, který ve svých rukopisných poznámkách k původní verzi vládního návrhu poznamenal toto: „*Veškerá státní moc vychází z lidu, který ji vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní nebo přímo*“.²⁸

Všechny významnější konkurenční návrhy možnosti lidového hlasování zakotvují. Naopak návrh z pera Koruny české stejně jako v případě vládního návrhu nezmiňuje referendum vůbec. Návrh ÚSSD v základních ustanoveních stanovuje, že výkonu státní moci je možný i prostřednictvím referenda a dále je referendum podrobně upraveno v hlavně sedmém návrhu. V článku 69 návrhu je nejdive uveden pozitivní výčet případů, ve kterých je možno referendum vyhlásit. Za prvé je referendum nutnou podmínkou platnosti ústavního zákona, kterým česká republika vstupuje do státního svazku s jiným subjektem a z něj vystupuje, dále je možné vyhlásit referendum ke schválení ústavního zákona, který prezident vrátil Národnímu shromáždění s připomínkami. Posledním případem užití referenda je zjištění stanoviska občanů k důležité otázce vnitřní nebo zahraniční politiky. Okruh případů je dále omezen negativním vymezením předešlého referenda. Referendum se tak nemůže týkat základních práv a svobod, ústavního práva obcí na samosprávu, zpravidla přejímání ústavních

²⁷ NR, VII. volební období, usnesení z 27. schůzky ústavně-právního výboru České národní rady [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/vybory/upv/zapis/zu027.htm>>

²⁸ JUDr. Brigita CHRASTILOVÁ, Mgr. Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, Vydání první, Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003, s. 391, ISBN80-8639-63-4

zákon, daní a poplatků a státního rozpočtu. Ve skutečnosti je tak možnost konání referenda velmi omezena jen na nejdležitější otázky. Pro platnost referenda je nutné, aby se ho zúčastnily alespoň dvě třetiny oprávněných voličů.

Liberální sociální unie zakotvuje v tšší množství případů, kdy je možné konat referendum, a to zejména z toho důvodu, že návrh neobsahuje negativní vymezení předmětu referenda. Lidové hlasování je upraveno v hlavě tětí v rámci moci zákonodárné, část druhá. Dle návrhu občané v referendu rozhodují o návrzích na řešení zásadních otázek vnitřní a zahraniční politiky, státoprávního uspořádání, vstupu nového subjektu do svazku s Českou republikou, o vystoupení České republiky z takového svazku nebo o změnách hranic České republiky, případně o umístění cizích vojsk na jejím území i jejích vojsk na cizím území. Ve výjimečném případě, pokud není hlava státu zvolena ani ve druhém kole Národním shromážděním, tak se koná tzv. referendum o volbě prezidenta, kandidát je tak zvolen v přímé volbě referendem. Návrh předložený v referendu je přijat, pokud se pro něj vyslovila nadpoloviční většina oprávněných voličů. Návrh zakotvuje také možnost „vyvolání“ referenda zdola, tedy pokud o jeho konání v určité otázce požádá alespoň dvacet procent oprávněných voličů, tak je prezident republiky povinen ho vyhlásit.

Na závěr této kapitoly bych dodala, že referendum je nejen důležitým prostředkem přímé demokracie, ale rovněž významným doplňkem demokracie zastupitelské. To že ani po více jak dvaceti letech existence Ústavy České republiky nemáme obecnou ústavní úpravu celostátního referenda, jednoznačně znamená velký nedostatek našeho „ústavního pořádku“. V poslední době by se možná zdálo, že se blíží k lepší situaci, neboť Nečasova vláda schválila vládní návrh ústavního zákona o celostátním referendu²⁹, tak jak si předsevzala ve svém vládním programu. Po bližším nahlédnutí do důvodové zprávy k návrhu nicméně zjistíme, že se opravdu jen zablýskalo. Vládní návrh totiž zakotvuje vysokou hranici účasti, vyšší než v případě místního referenda. Proto aby bylo referendum platné, by bylo třeba účasti alespoň 50 % oprávněných voličů, navíc by se hlasováním v referendu nesmělo vůbec zasahovat ani do moci zákonodárné ani do moci ústavní, což je vlastně všude ve světě podstatou lidového hlasování. Zjevně nepřijatelné se jeví také to, že občané sice mohou podat petici, aby se referendum o nějaké otázce konalo, ovšem Poslanecká sněmovna tím není vázána. Toto je troufalým zásahem do suverenity lidu, a referendum tak ztrácí část svého významu.

²⁹ Poslanecká sněmovna, VI. volební období, sněmovní tisk č. 661, vládní návrh ústavního zákona o celostátním referendu [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=86827>>

smysluplnost. Jak jsem výše uvedla, v případě návrhu Liberální sociální unie byl prezident přímo nucen vyhlásit referendum, pokud podal petici dostatečný počet oprávněných voličů. Tento návrh se tedy jeví být alespoň co do této otázky modernější než o 22 let mladší právní úprava.

5. ÚZEMNÍ USPOŘÁDÁNÍ

Jednou ze základních tezí, která byla formulována poslaneckou komisí pro přípravu Ústavy České republiky, bylo členění státu na několik pirozených vyšších samosprávných celků a rozsáhlá decentralizace státní správy³⁰. Vládní návrh se v hlavně sedmé týkájící se územní samosprávy zmiňuje o tom, že se Česká republika člení na obce a vyšší územní samosprávné celky, které se nazývají kraj, region nebo země. Píjde mi sympatické, že toto ustanovení poítá s určitými historickými vlivy na státoprávní uspořádní země, když umožňuje, aby se vyšší územní samosprávný celek nazýval země i region. Před rokem 1918 totiž neexistoval Český stát, nýbrž státoprávní jednotky Předlitavska – Markrabství moravské, Království České a vévodství slezské. Na to navazuje také text Saint germainské smlouvy, který hovoří o tom, že národy Český, moravský, slezský a slovenský vstoupily do trvalého svazku v podobě Československého státu.

Již v roce 1990 začínalo sílit moravské hnutí, které podporovalo myšlenku zemské samosprávy Moravy a Slezska. Hnutí se dokázalo transformovat v relativně významnou politickou stranu Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko. Strana následně dosáhla velkého úspěchu ve volbách do České národní rady v roce 1990, kdy získala 10,3 % hlasů. Hlavním bodem programu této strany bylo prosadit samosprávu historických zemí Moravy a Slezska, která byla v dobách totality zvláště potlačována přísným pragocentristem. Do České národní rady se strana probíjovala i v roce 1992, byť se slabším výsledkem. Během projednávání Ústavy České republiky byli Moravané velmi aktivní, stačí si vzpomenout na návrhy poslanců Ing. Jiřího Drápely (LSU) a Ing. Petra Kavana (HSD-SMS) týkájící se oficiálního názvu státu. Oba dva shodně prosazovali, aby byl oficiální název Českomoravská republika. Dalším návrhem bylo ústavní zakotvení vyšších územních samosprávných celků jako historických zemí - Země Česká, Země moravská a Země Slezská, což ostatně odpovídá také dnešnímu státnímu znaku.³¹ Poslanec JUDr. Jiří Bílý (HSD-SMS) šel ve svém pozmnovacím návrhu ještě dál. Byl toho názoru, že pokud dochází k rozdělení přirozeného státu, tak mají Moravané právo vyslovit se, jak chtějí být do tohoto nového celku zapojeni. Opíral se mimo jiné o sítání lidu, které probíhlo v roce 1991 a v němž

³⁰ NR, VII. volební období, sněmovní tisk č. 16, usnesení č. 1 z komise předsednictva NR pro přípravu Ústavy České republiky [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0016_02.htm>

³¹ NR, VII. volební období, pořad 10. schůze, projednávání, pozmnovací návrh poslanců Ing. Jiřího Drápely a Ing. Petra Kavana [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/stenprot/010schuz/s010001-2.htm>>

se k moravské národnosti přihlásilo 1,5 miliónu lidí. Konečným cílem HSD-SMS bylo spolkové zřízení českomoravské republiky, o němž vypovídají slova poslance Bílého, pronesená při projednávání Ústavy R: „*ekl bych, že mluvím za v tšinu ob an moravské národnosti, kte í si p ejí žít společně s českým národem, ale chtějí si v tomto svazku ponechat svoji samosprávu, svoji autonomii, o svých v cech rozhodovat sami, a to, co je v cí nás obou, ponechat vyššímu celku, tedy celku nám společnému - republice.*“³²

Rovněž Václav Havel prosazoval, aby členění české republiky na vyšší územní samosprávné jednotky respektovalo hranice historických zemí Koruny české, čímž by se dosáhlo zachování historických odlišností územních celků a v tšího ztotožnění se ob an s celky, které obývají. Do poznámek k vládnímu návrhu proto vepsal: „*Vyššími územní samosprávnými celky české republiky jsou Pražský kraj, Jiho český kraj, Západो český kraj, Severo český kraj, Východo český kraj, Zem moravská a Zem slezská*“³³. Vyšším samosprávným územním celkem tedy dle něj m ly být kraje nebo země, přičemž pravomoce by m ly v zásadě identické, země by navíc ale disponovaly určitými symbolickými atributy.

Návrh Liberální sociální unie umožňuje také jak krajské zřízení, tak variantu zemského zřízení, které bylo užíváno v Rakousko-Uhersku do roku 1918. Úprava územní samosprávy je široká, nachází se v hlavě sedmé a je členěna do tří částí – Úřel a rozsah místní samosprávy, Samospráva obcí a Samospráva zemí a kraj. V případě obcí se svěřuje výkon místní samosprávy do rukou obecních zastupitelstev, u krajů a zemí je výkon samosprávy v působnosti krajských, potažmo zemských sněmů. U krajských a zemských sněmů je zakotvena neslučitelnost funkce člena krajského či zemského sněmu s funkcí člena Národního shromáždění, člena vlády, člena státní správy či člena soudní moci. Naopak za platnosti souasného právního řádu je možné vykonávat funkci člena krajského zastupitelstva a poslance naráz a není tomu tak výjimkou i přes náročnost výkonu by jen jedině takovéto funkce.

SSD se vnuje územní samosprávě v hlavě šesté. Základem místní samosprávy je obec, jakožto společenství občanů, kteří v obci trvale bydlí. Vyšší územní samosprávné celky

³² NR, VII. volební období, po ad 10. schůzce, projednávání, pozměňovací návrh poslance JUDr. Jiřího Bílého [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://www.psp.cz/eknih/1992cncr/stenprot/010schuz/s010002.htm>>

³³ JUDr. Brigita CHRASTILOVÁ, Mgr. Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, Vydání první, Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003, s. 423, ISBN80-8639-63-4

se nazývají vyšší samosprávná územní spole enství a dle lánku 62 jsou tvo ena obcemi v obvodu p sobnosti ú ad státní správy, které stanoví zákon. Jiná vyšší samosprávná územní spole enství mohou být vytvo ena, ale jen v referendu, a zejména se z etelem na v li ob an na Morav a ve Slezsku. Návrh na takové referendum podává alespo jedna t etina obcí z oblasti, v které má být vyšší samosprávné územní spole enství vyhlášeno a návrh je v referendu schválen, pokud se ho zú astní nejmén dv t etiny ob an mající v této oblasti bydlišt .

V p vodním zn ní Ústavy eské republiky z 16. prosince 1992 stálo, že vyššími územními samosprávnými celky jsou zem nebo kraje, nicmén ústavním zákonem . 347/1997 Sb. byl lánek 99 zm n n a vyšším územním samosprávným celkem už mohl nov být pouze kraj. Touto novelou Ústavy tak došlo k definitivnímu zakotvení krajského z ízení na úkor toho zemského.

ZÁV R

Základní zákon České republiky byl nakonec s nemnohými pozm ěnovacímí návrhy přijat 16.12.1992, ze 198 přítomných poslanc ů jich bylo jen 16 proti a 10 se zdrželo. Ústava byla sepsána v rekordním ěase, tak se asi s ur ěitostí nedá říci, že by šlo o nějaké dočasn ě provizorium. Naopak pokud bychom v roce 1992 spolu s blížícím se zánikem federace přijali pouze jakousi prozatímní ústavu, tak jak tomu bylo v roce 1918 s tím, že se v budoucnu přijme koncepce nov ější základní zákon, na jehož přípravu bude více ěasu, tak bychom pravd ěpodobn ě trvalou ústavu doposud nem ěli. Přestože převodní návrh ústavy byl sepsán poslanci a právníky spolup řázn ěnými s tehdejší vlád ní koalící, tak je Ústava České republiky nakonec výsledkem politického konsenzu, o ěmž sv ědí i naprostá většina poslanc ů hlasujících pro její přijetí. Kompromisy, které musely být učin ěny, aby byl návrh přijat, byly odkaz na Listinu základních práv a svobod př ímo v Ústav ě, láněk, který umož ňoval přijetí ústavního zákona o celostátním referendu a př istoupení vlád ní koalice na t ěp řtinovou většinu všech poslanc ů pot ěbnou ke schvalování ústavních zákon ů.

V prů běhu legislativního procesu nicmén ě vyšla najevo ur ěitá arogance vlád ní koalice, nebo pro nepodstatné formální nedostatky nepř ipustila ani jeden konkuren ní návrh k projednávání. Opozi ní názory brala vlád ní koalice jako nepř átelské, tak je sp ěíše ignorovala, než aby se z nich snažila konstruktivn ě pou ěít. To je nepochybn ě velká škoda, pon vadž se nedá hovo řit o tom, že vlád ní návrh byl po všech stránkách nejlepším výtvozem. Zda ilých návrh ů bylo ur ěit ě více a pokud by byly projednány, vlád ní návrh by jist ě doznal více zm ěn a v př ím ěm př enosu, tak mohlo docházet k pom ěrování sil jednotlivých návrh ů. Osobn ě se domnívám, že zejména při tvorb ě ústavy, jakožto právního př edpisu nejvyšší právní síly, by si m ěly sednout ke kulatému stolu ty nejv ětší kapacity, a ů už jsou z jakéhokoli politického tábora. Vždy ů ústava je jakousi nejvyšší autoritou právního řádu, o které by m ěla panovat co nejv ětší shoda a která by m ěla být z hlediska své kvality co „nejvybroušen ější“.

Opozi ní návrhy, zejména pak návrh SSD, řešily ř zn ě problémy, jež se v prů běhu existence současn ě Ústavy v praxi ukázaly. Krom ě referenda i územního uspo řádání se tak návrhy podrobn ěji zabývaly také problematikou Soudcovských rad, stavu ohrožení i širší př isobností NKÚ a Ústavního soudu. V případě skute ěné konfrontace vícero návrh ů Ústavy ČR v rámci legislativního procesu by tak ve schválen ěm návrhu Ústavy ČR mohly být ur ěité instituty upraveny lépe, tak aby neumož ovaly ř zn ěnou interpretaci. Dalo se tím také vyhnout

ad ústavních „mezer“, z nichž plynou různé poruchy ve fungování státu a jeho orgánů dodnes. Dle mého názoru současná Ústava není ideální, je to politický kompromis, důsledkem tak je relativně hodně změn, které v průběhu doby provedl znění Ústavy ČR zasáhly. Paradoxem je, že velké části změn se dalo předjet při tvorbě spolupráci tehdejší koalice s opozicí. První pozdější novel Ústavy ČR se totiž týkala ústavních otázek, které již byly vyřešeny před více jak 22 lety v konkurenčních návrzích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bibliografie:

1. CHRASTILOVÁ, Brigita a MIKEŠ, Petr. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na eskoslovenský a eský právní řád*, Vydání první, Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003. 586 s. ISBN80-8639-63-4.
2. FILIP, Jan. Deset let Ústavy eské republiky: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA Jan (ed.) *Deset let ústavy eské republiky: východiska, stav, perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 25-53.
3. GERLOCH, Aleš; H EBEJK, Ji í; ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém eské republiky. 2.*, přepracované a dopln ěné vyd. Praha : Prospektrum, 1996. 320 s. ISBN 80-7175-041-7.
4. GERLOCH, Aleš a KYSELA, Jan a kol. *20 let Ústavy eské republiky, ohlédnutí zp ět a pohled vp ed.* Plze ň : Aleš ěn k, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7380-448-0.
5. GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním d ějinám eskoslovenska IV 1989-1992*, Vydání první, Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007. 652 s. ISBN 978-80-246-1389-5.
6. JI ÍNSKÝ, Zden ěk. Deset let Ústavy eské republiky: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA Jan (ed.) *Deset let ústavy eské republiky: východiska, stav, perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 72-77.
7. JI ÍNSKÝ, Zden ěk; MIKULE, Vladimír; *Návrh Ústavy R, který podali poslanci SSD 19.11.1992 NR*, in: *Právn ě historické studie . 37*. Praha: Karolinum, 2005, s. 225-272.
8. SLÁDE ĚK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jind ěiška. *Ústava eské republiky. Komentá ě*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 949 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

9. VÝBORNÝ, Miloslav. Deset let Ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA Jan (ed.) *Deset let ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 60-65.

Internetové zdroje:

1. KOZÁK, Martin. *Bakalářská práce Srovnání návrh Ústavy ČR z roku 1992* [online]. [cit. 2014]. Dostupné na : <<http://theses.cz/id/bprjld/00119269-643738457.pdf>>
2. Poslanecká sněmovna [online]. [cit. 2014]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz>>
3. Vláda ČR [online]. [cit. 2014]. Dostupné na: <<http://www.vlada.cz>>
4. Senát ČR [online]. [cit. 2014]. Dostupné na: <<http://www.senat.cz>>

Právní předpisy:

1. Ústavní zákon NR . 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Usnesení předsednictva NR . 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
3. Ústavní zákon FS . 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky
4. Ústavní zákon . 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona NR . 1/1993 Sb., Ústava České republiky